

BOK- RECENSIONER

Hälso- och sjukvård ombord

ERIK WERNER

Fritzes Hovbokhandel. 415 sidor.

Pris hft kr. 54: —, inb. kr. 61: —.

Nutidens snabbare fartyg möjliggör att läkarhjälp kan nå även av sjöfolk i laga tid om närmaste hamn uppsökes. Ändå inträffar till sjöss akuta sjukdoms- och olycksfall som fordrar omedelbara åtgärder. Eller också kan det vara fråga om lätt avhjälpna kalamiteter, om någon ombord bara vet vad som skall göras.

Det har bedrivits mycket kvacksalveri på fartygen och många bekymmersamma bedömanden och beslut har fordrats av bristfälligt upplysta befälspersoner då sjukdom och skador drabbat besättningsmän. De gamla läkarböckerna förbryllade mera än de rättledde i sådana situationer. "*Hälso- och sjukvård ombord*" är annorlunda — en kombinerad läro- och

uppslagsbok. Redaktören *Erik Werner*, som är överläkare vid Hälso-centralen för sjöfolk i Göteborg, har gjort boken speciellt i avsikt att underlätta det svåra val som sjöbefälet kan komma i och därvid inriktat framställningen på diagnostiken. Detta har man sökt nå genom beskrivning av väsentliga och huvudsakliga symtom. I förhoppning att medicinalstyrelsen i övrigt skall komplettera bestämmelserna rörande skeppsapotek har endast en del nya medikament och behandlingsmetoder intagits.

Boken är indelad i en allmän hälso- och sjukvårdsdel, en del om akutvård av skador och olycksfall, medan större delen omfattar speciell sjukdomslära enligt vanlig systematisk indelning i system och organsjukdomar. Även kvinnosjukdomar och förlossning är med liksom en samling författningar och förordningar.

Särskild möda har nedlagts på registret, som i vissa fall är ganska rikt på synonyma svenska sjukdomsnamn. Det kan verka småaktigt kanske att efterlysa några ord som saknas i registret t ex hjärtslag, infarkt (hjärt-infarkt finnes), slag och slaganfall. Kräfta, cancer, lungcancer borde kanske funnits med både i register och sjukdomsbeskrivning med tanke på akuta komplikationer och för att dämpa den livliga cigarrettkonsumtionen.

Förutom redaktören-författaren Werners insats har en rad kända specialister medverkat i respektive fack. Arbetet bär prägeln av stor ambition och omsorg. Det tar sikte på att under givna förutsättningar verkligen fylla en effektiv uppgift i hälso och sjukvården ombord. I stora delar kan boken också fungera som begriplig handledning även på land.

E. H.

Självständighet och samspel

JOACHIM ISRAEL och
LUDVIG JÖNSSON

Sveriges Radio, 1964.

Pris kr. 10: —.

Att lära ut begrepp och tekniker, som människor kan använda, om de vill lära sig att relatera till andra människor på ett mer mo-

get sätt, är mycket svårt. Risken finns att framställningen kan bli urvattnad, glättad gottköpssmörja av den typ man inte sällan finner i t. ex. "*DET BÄSTA*". Risken finns också hos författare som inte väjer för svårigheterna, att många läsare fiskar upp bara de fragment av framställningen som de själva behöver som försvar eller slagträ.

I en liten bok, "*Självständighet och samspel*" har Joachim Israel och Ludvig Jönsson inom en ram av ungefär 70 små textsidor bildat och engagerat beskrivit en del socialpsykologiska begrepp och regelbundenheter och ovederläggligt visat att de har med vårt vardagsliv att göra. Kapitelrubriker: Förväntningar, Identitet, Aggressivitet,

Auktoritet, Dynamisk människosyn.

Framställningen är människo-vänlig utan att vara larvig, optimistisk utan att vara oärlig. Man väjer exempelvis inte för att säga att det ofta är bra om det blir skilsmässa i ett äktenskap mellan två personer med komplementära neuroser. Så här låter det (sid 81):

"Många människor lever så att hindrar både den egna utvecklingen och den andres. De är ofta neurotiska, men så att deras ömsesidiga neuroser passar ihop på ett alldeles perfekt sätt. Detta leder till konflikter, till fruktlösa, sterila strider, men samtidigt som det-

ta pågår och plågar båda parter känner de sig bundna och kan inte komma ifrån varandra. Många tror att denna bundenhet ändå är ett tecken på att man älskar varandra, att man tycker om varandra. Men det finns en bundenhet — en fixering — som är lika stark som den kärleken ger. Den bundenheten beror på neurotiska drag, eventuellt på hat och aggressivitet och skuld-känslor, och det är ofta mycket svårt att bryta denna bundenhet. Det kan i vissa fall vara bra att människor, som lever med varandra så att deras neuroser passar samman, verkligen vågar ta steget ut

och bryta upp, att de skiljs, att de försöker på nytt. Det är mycket möjligt att de i en annan miljö tillsammans med en annan partner, har större möjligheter till utveckling, kan få en rikare tillvaro än i det liv de tidigare var bundna i. I detta fall kan det alltså vara det riktiga att två människor skiljs."

Boken avslutas med en studiehandledning. Meningen är att den skall användas som arbetsmaterial för grupper, som lyssnar på en radioserie, men den är läsvärd också fristående.

B N

Broschyr för papperskorgen

Förhållandet läkare psykolog

JAN BOUMAN

Den nuvarande läkarutbildningen ger för lite insikter i psykosomatiska sammanhang och i psykiatri. Många läkare uppfattar sig och beter sig som ett slags kroppens ingenjörer. Finner de intet organiskt underlag för symtomen, kan de säga "det är bara nerverna", eller de kan ge sig in på att råda patienten hur han skall ordna upp sitt liv utan att känna mer än fragment av den psykosociala konstellationen, utan utbildning eller systematiserad erfarenhet av psykologisk rådgivning.

Allt detta är missförhållanden, som bör påpekas och rättas till.

Man måste ta sig i kragen för att inte glömma bort detta, då man läser en 24-sidig pamflett av *Jil. lic. Jan Bouman: "Förhållandet läkare-psykolog (psykologiska synpunkter på en av vår tids stora fördomar)"*. Den är slarvig i disposition och språk, enfaldigt illvillig och uppblåst. Men här och var i den finns enligt anmälares mening befogade påpekanden och meningar, välkända från debatten på området och naturligtvis inte mind-

re befogade, därför att de råkat i dåligt sällskap.

Ett exempel på ytligheten och nyansfattigdomen (citatet hämtas från sid. 11):

"När en psykoanalytiker på en kongress för psykologer ber att få slippa att tala offentligt, därför att han rodnar så lätt, betyder det att han är neurotisk. Detta i sin tur betyder att han *alltid* kommer att blanda in sina *egna problem* i patientens problem. Då är det i hög grad graverande att vara psykoanalytiker, därför att man seglar under falsk flagg på falska vetenskapliga premisser."

Därmed är den personen avfärdad. Av samma författare, som (sid. 15) meddelar: "... Vi har ett *lärarseminarium* i Skoldirektionens regi, och vi siktar på ett *läkarseminarium*, som under två år — en dubbeltimme per vecka på kvällen — skulle kunna skaffa läkarna de nödvändiga psykologiska kunskaper de behöver för att på ett fullgott sätt kunna utöva sitt yrke..." "Vi" är här Föreningen för existensiell psykologi, i vilken Bouman är ordförande.

Den som verkligen skulle kunna ha nytta av pamfletten är författaren själv, nämligen om denne betraktar den som en projektionsprodukt och beaktar u. a. följande citat, hämtade från sid. 10 respektive sid. 15:

"I och med att man 'råder' folk utsätter man sig i *onödan* för aggressioner. Dessutom är de motiva på grund av vilka man råder folk oftast orena."

samt

"In der Begrenzung zeigt sich der Meister".

En förtjänst hos broschyren är att den i litteraturförteckningen upptar bl. a. (en tysk översättning av) den nyttiga boken "The doctor, his patient and the illness" (inte "his illness" som Bouman av någon anledning skrivit) av Michael Balint (Pitman Medical, London, första utgåvan 1957). I den beskrivs hur den välutbildade psykoanalytiker, läkaren Balint, leder ett drygt dussin allmänpraktiker. Det blir en ytterst kvalificerad studiecirkel och undersökning kring vad som händer mellan patient och läkare och varför.

B. N.